

בני קורף שנה

(מהרהוריו של סוקר)
מאת ג. קרסל

ב"מוסף" האחרון לשבתות שנת חשכ"ג יורשהינא למי שעומד על המיצפה בקרית ספר וסופר במ"שך כל השנה לתנות מקצת מלי"בוטיו במשך כל ימות השנה, מש"בוע לשבוע וכמעט מדי יום ביום מו.

זכינו ושפע הספרים אצלנו הוא בגדר תופעה טבעית כמו בכל העולם כולו. ומתחלקים הספרים, כידוע, לשני סוגים ראשיים — "יפים" ו"לא-יפים" (non-fiction בלע"ז). בצד הלוקה "גסה" זו מצויות כמה וכמה חלוקות אחרות. יש ספרים, והם לא מעטים, שתובה להודיע עליהם ברבים ול"הצביע על רוב הטוב הצפון בהם. ולעומתם מצויים ספרים, ואף הם לא מעטים, שהשתיקה יפה להם ולעתים אף מצווה היא להתריע ברבים ולהזהיר את הקוראים שלא יכשלו בהם. אתה מוצא גם ספ"רים, שהם על הגבול, בבחינת לא-מעלים ולא-מורידים ומשתייכים לאותו סוג, שהחכם בעל "המכת"בים הפרהיים" אמר עליהם, כי מוכיחים הם אדם הניצב ליד ארון

ספרים ומעביר ספרים ממקום למ"קום. חלוקות אלה וכיוצא באלה הן נחלת הסוקר והמשקיף על הספ"רים ודעתו הפרטית בהחלט; ומן המפורסמות, שקבלת דעתו זו היא רשות וכן שלגיטימית היא בהחלט החלוקה על הסברות המובעות על הספרים. ברם, הדבר הקשה שב"לבטי הסוקר הוא, שאין סקירור תיו משיגות, ולו גם ישב יומם ולילה על הספרים ההדשים ועיין בהם — דבר שבתנאי ימינו הוא כמעט מן הנמנע; ואפילו במח"צית שבמחצית ממה שהיה רוצה. עומד הוא אין-אונים מול השפע, שהוא לעתים שפע מכורך מאד, משסיכם לעצמו כותב הטורים האלה את כמות הספרים שנסקרו על ידו באכסניה זו במשך השנה, ראה כי מספרם מגיע לשישים, בקירוב. ואוסיף מיד, שלפחות כמספר הזה נשאר בהוץ ואלה היו ראויים מכל הבחינות להיכ"לל בסקירות, אולם הדבר לא נע"שה מחמת קוצר היריעה והזמן. משום כך ימצא הקורא, כי בשנת חשכ"ג נסקרו לעתים ספרים גם משנת חשכ"ב ואפילו מתשכ"א

וכך יהא בודאי, אם נזכה ונחיה, בשנת חשכ"ד הבאה עלינו לטו"בה. חלוקות הדעות באיזו מידה מסייעת הביקורת להפצה הספר, אך גניה ענין זה למו"לים ולמ"חברים. מה שמעניין את הסוקר קודם כל הוא הקורא. הקורא בן זמננו חי לרוב חיים בהולים וחפוזים ואפילו שעות פנאי מרו"בות לו — סוגיה שעוררה בזמן האחרון את דעתם של הסוציולו"גים — נבלעות הן בקריאת הע"יתונות ורק לאחר מכן מתפנה המיעוט שבמיעוט לספרים. כל סקירת ספרים מכוונת קודם כל — וכל הדברים הנאמרים כאן הם על דעתו של כותב השורות האלה בלבד — "לגזול" במידת האפשר שעות פנויות אלה לשם התייחדות עם ספר המרחיב את הדעת ומעשיר את הלב. אפילו לא יקר רא את הספר שהומלץ לפניו, עם כל ה"גירווי" שבעל הסקירה מד"מה לעורר בלב הקורא, הרי לפ"חות יקבל אינפורמציה קצרה על תכנו. באיזו מידה עשויה אינפור"מציה זו להיתרת בלבו ובזכרוננו של הקורא — לאלהים פתרוני.

הסוקר הוא בשריודם פשוט ולו טימפאטיות ואנטיפאטיות משלו. עתים הוא מעריץ ומתפעל ועתים חורק שן ומביע זאת לפעמים גם בל"שון לא עדינה ביותר. ברם, עם כל החגובות האישיות, שהן כה טבעיות, הריהו מודה ומתוודה, כי לנגד עיניו ניצב תמיד הקורא תאבהדעת, ששעתו קצרה והוא מצפה, כביכול, להוראה באצבע. הסוקר הרד, איפוא, לשעה קצרה זו והוא מבקש למלא את מהמי"טב, לפי תחושתו ודעתו. מובן שאין בו ודאות אם קורא אל"מוני זה אמנם ישמע בקולו, ולא אחת נגרמת לו לבעל הביקורת הנאה מרובה בבוא תגובתו של קורא והיא הלוקה מן הקצה אל הקצה — משמע, שעוררת באותו קורא משהו פנימי ומהותי. ואין גמול גדול מזה לסופר ולמבקר.

הניצב על המיצפה בקרית ספר אינו צריך להסתפק בסקירת ספ"רים בלבד, את כותב הטורים מל"וזה הרדה גדולה הגדלה מיום ליום לנוכה מיסת"סדום הצרה. בה הכניסו את ספרותנו. עדות לכך הנושאים שב"מוספים" לספרות ובכתבי-העת הספרותיים. אתה יכול בהרף-עין להקיף נושאים ספרותיים אלה, אשר בתחום הספ"רות העברית, אתה מוצא בהם תקופה קצרה מבחינה כרונולו"גית מזה וצרות מזה. השיכחה,

הצמודה ודבוקה ברעות-ההתל"י שות — מהלכת בימינו זקופת"קומה ומוסיפה להתרברב ב"עיד" כון מודרני" וכיוצא במליצות אלה, שספק אם מהפוח הן על מיסת"סדום צרה זו. זה עשרות שנים שכותב הטורים האלה נאחו לנגד עיניו ניצב תמיד הקורא תאבהדעת, ששעתו קצרה והוא מצפה, כביכול, להוראה באצבע. הסוקר הרד, איפוא, לשעה קצרה זו והוא מבקש למלא את מהמי"טב, לפי תחושתו ודעתו. מובן שאין בו ודאות אם קורא אל"מוני זה אמנם ישמע בקולו, ולא אחת נגרמת לו לבעל הביקורת הנאה מרובה בבוא תגובתו של קורא והיא הלוקה מן הקצה אל הקצה — משמע, שעוררת באותו קורא משהו פנימי ומהותי. ואין גמול גדול מזה לסופר ולמבקר.

השנת הלה שנת המאה להולד"זו של סופר, שהוציא בעברית "ק ספר קטן אחד. אולם זוהי זנינה גדולה ויקרה בספרות העב"ית. הספר יצא לפני המישים שנה ומעלה ושם מחברו גצל 'ליקוביץ. הספר נכתב ונת"זרסם בהמשכים בעתונות לפני שבעים שנה ומסלת. אולם אי לא

הושם לב לדברים, רק לאחר שהר פיעו רשימות אלה במקובץ בשם "ציורי מסע" (ורשה, חושית, תר"ע) עשו רושם עצום. הש בכך ברדיט שבסקי, שפירסם רשי"מה מלאת התפעלות וקרא לזלי"קוביץ בשם משורר. בסך-הכל זהו ספר קטן בן שישים עמוד, בקי"ריב, בו מתאר המחבר חוויות של ילידי אפריקה לפני כשמונים שנה. הוא היה חבר המשלחת, שיצאה לשהדר את הגנרל האנגלי גור"דון שפוזר בחארטום, והעלה בספרו הקטן רשמים, שעד היום אין כמותם בעברית (אי המו"ל שיוציא עתה מהדש ספר המד זה! ענין לחוד הוא תרגומו העב"רי מתורת הבודהה). ויש רצון לספר ולספר בזליקוביץ זה. שגור"דלו המר הביאו לחיבור סיפורי שונד בידיש — דבר שהוא מביע באוטוביוגרפיה שלו בפסוק קצר וטראגי מאין כמותו. היש צורך להעלות האריך זה? — בודאי וב"ודאי, בפרט מאחר שהאיש אינו מופיע כיאות לו בתולדות ספרו"זנו (ידועות לי השורות שהקדיש לו פ. להובר) ולפי כל הנתונים עתה אין גם סיכוי שיופיע, אך קוצר המצע מעכב.

לא מכבר מלאו שמונים שנה למותו של אחד, שמוהר לומר עליו, ללא כל הגזמה, שעד תקיפתנו החדשה שגם בה מעטים בני"תחרות לו — לא קם מתרגם משיעור קומתו — יצחק אדוארד

זלקינסון (י.ע.ס.), אילו היינו עם מתוקן, היינו מושיבים צוות הוק"רים על תרגומו זלקינסון לשקס"פיר ולמילטון, ואפילו לברית הח"דשה, והיחה יוצאת ממפעליו אלה הורה שלמה למתרגמים של ספ"רות קלאסית לעברית בימינו (ביי נתיים כבר נמצא כאן תרגומו "סוד הישועה", שלא היה לפני ישראל כהן בכתבו את המונר"גרפיה עליו לפני עשרים שנה ושנה). ואף כאן אפשר להרחיב את הדיבור תוך השוואה קלה, למשל, בין תרגומו לברית החד"שה לזה של בן-תחרותו — פראנק דליטש ובין המקור היווני. היו מהגלים לנו דברים מופלאים מבר הינת עצמתה של לשוננו. אך גם כאן היריעה מעכבת, אם כי הקר"רא היה זוכה בסיפור דראמאטי מאד על סופר עברי בן ליטא, שנתגלגל דרך פאריס עד אפרי"קה כמתורגמן לעברית ולאנגלית, ומשם לארצות הברית. ומה יודעים אנו, למשל, על מאבקם של סופרים עברים באר"צות-הברית בשלושת הדורות האחרונים לשם קיומה של המלה העברית בארץ החדשה, שההווי היהודי של דור המהגרים לא היה כמותו מנוגד לקיומה של משאלה זו? אם תיפרש פעם כראוי ירי"עה מעניינת זו יתגלה, למשל, אדם שלכאורה היה בין הנמושות בספרות, אולם הוא שהקים באמ"ריקה את העתון היופי

העברי הראשון "היום" לפני המישים שנה ומעלה. שם האיש משה גולדמן והשנה היא שנת המאה להולדתו. והרי בע"הוננים צמחו כנפיים לרוב הסופ"רים העברים האמריקאים בדור האחרון. בעתוננו אלה השתתף בכתיבה ובעריכה צביון הבונד"אי, זוללה-הציונים הנודע, שהיה כל ימיו בעל זיקה לעברית. הנה פירסם פעם אחד מהניכיו א. ש. אורלאנס רשימה נלבבת ורבת ענין על גולדמן. אולם בכי"ניס כתבי אורלאנס אין זכר לה. פעם כתב בריינין זכרונות על גולדמן ושוב אין זכר להם בכת"ביו המקובצים. וכך נשכח האיש, שגם עליו יש לספר ולספר. אולם — וכאן חוזר ה"אולם" הנצחי — איש זה נדון לשיכחה בגלל הי"ריעה המצומצמת.

רב צדדית ומנוונת קרית ספר וסופר שלנו, בפרט כשאתה רואה קריה זו בממדיה הטבעיים ולא באותם ממדים צרים של ימי"גו. לפניך פנוראמה נפלאה וכל לבטני של המשקיף נובעים בעי"קר מתוך הרצון לשקף, ולו גם במידת-מה, חיי ספרות עשירים ומ"גוונים אלה ואף לקרב את הרבים לקריה מפוארת זו. לבקר בטרק"ליניה ולהתענג על אוצרות הרוח הצפונים בה.